

Szöveges beszámoló
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ
2023. évi tevékenységéhez

Szakmai feladatok teljesítése

1. Az éves működés jogi-szervezeti kérdései

1.1 Az intézmény alapításának rövid leírása

Alapította gróf Teleki József, az alapítás időpontja: 1826. március 17. Az alapítói jog gyakorlója a Magyar Tudományos Akadémia. A Könyvtár ágazati irányítását az emberi erőforrás minisztere látja el. A Könyvtár hatályos alapító okiratát a Magyar Tudományos Akadémia elnöke adta ki, az okirat száma: 2429/20/2021/JIF, hatályba lépésének napja: 2021. július 19.

1.2 Az intézmény működését meghatározó, befolyásoló jogszabályi háttér és változásai

- A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény és követő jogszabályok
- A köziratokról, közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény.
- A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény (MTA tv.).
- A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény.
- A Munka Törvénykönyvéről szóló (Mt.). 2012. évi I. tv.
- Az államháztartásról szóló 2011. CXCV. törvény (Áht.) és a 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról.
- 2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről (Kbt.)
- 2007. évi CLII. törvény az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 4/2013. (I.11.) az államháztartás számviteléről (új Áhsz.)
- A költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet.
- 2022. évi XXV. törvény Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről
- 51/2014. (XII.10.) EMMI rendelet a múzeum, valamint az országos szakkönyvtár és megyei könyvtár éves munkatervéhez szükséges szakmai mutatókról.
- 30/2014. (IV.10.) EMMI rendelet az országos múzeum, az országos szakmúzeum, a nemzeti könyvtár, az országos szakkönyvtár és az állami egyetem könyvtárának kiemelt feladatiról.
- 22/2005 (VII. 18.) NKÖM rendelet a muzeális könyvtári dokumentumok kezelésével és nyilvántartásával kapcsolatos szabályokról

1.3 Az intézmény vezetésében beállt változás ismertetése

2023. évben nem történt változás az intézmény vezetésében.

1.4. Saját vagy irányítószervi hatáskörben végrehajtott szervezeti változások

2023. évben nem történt szervezeti változás.

Szakmai tevékenység

2.1. Az alapító okiratban meghatározott feladatok megvalósítása, megvalósulása

Digitalizálás

A különgyűjtemények munkatervei mentén igyekszünk házon belül minél több muzeális dokumentumot elektronikusan elérhetővé tenni a REAL repozitóriumon keresztül.

Az év folyamán folytattuk Kaufmann Dávid gyűjteményéből a könyvek digitalizálását. A kínai Dunhuang Akadémiával kötött 2018. évi együttműködési szerződésünkben foglaltak szerint lehetőséget biztosítottunk a kínai szakembereknek, helyben digitalizálták a Stein Aurél-gyűjtemény fényképeit. Elkezdődött a Régi Akadémiai Levéltár 1925 utáni iratanyagának szkennelése. Több kiadóval is kötöttünk együttműködési megállapodást, így elkészült a *Gyógyszerészet folyóirat* online közreadása és folyamatban van a HUN-REN BTK Régészeti Intézet kiadványsorozatainak szkennelése: *Monumenta Avarorum Archaeologica*, *Monumenta Germanorum Archaeologica Hungariae*, *Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei* című sorozatok. Közreműködünk a Tokaji Borvidék boroscímkéit feldolgozó közösségi tudományos projektben is. A Digitalizáló Műhelyben 2023-ban eddig több mint 200.000 felvétel készült.

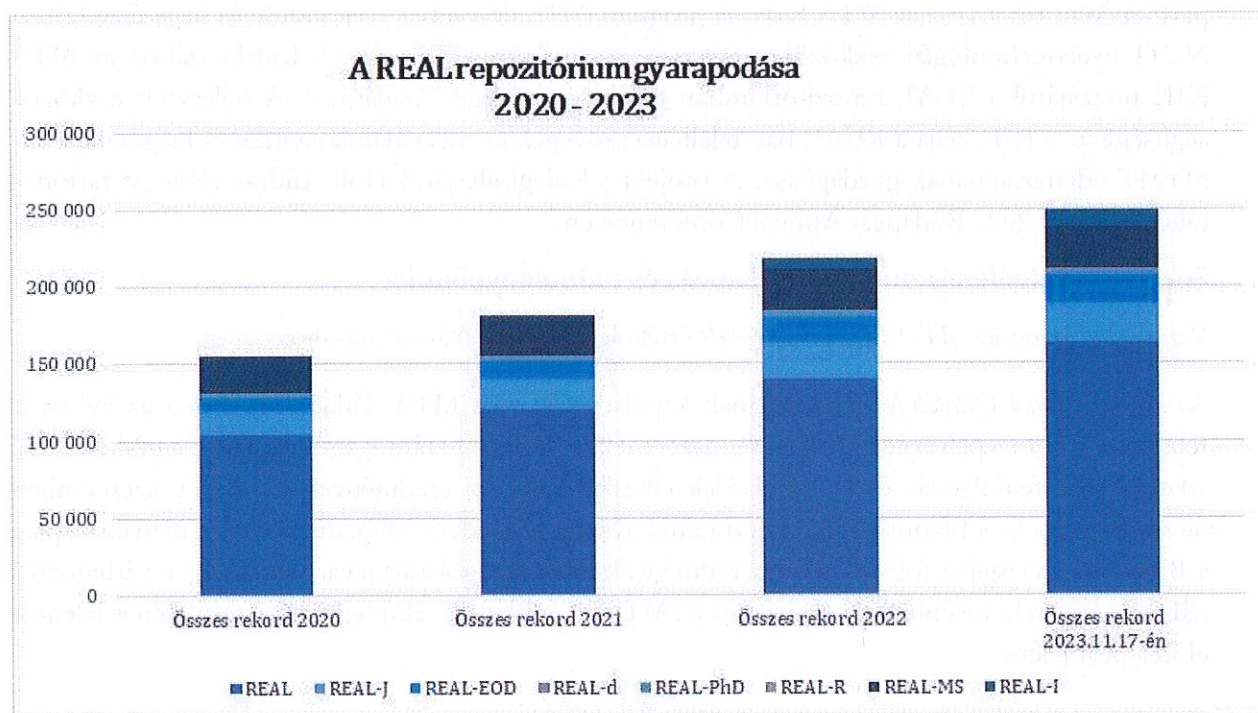
Gyűjteménygondozás

A törzsgyűjtemény gyarapítása továbbra is ajándék, csere, kötelespéldány útján, illetve az MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság által támogatott kiadványok állományba vételével valósult meg. Könyvbeszerzésre szeptembertől tudtunk 10 millió forintot elkülöníteni, ez nagyjából a szerzeményezett kötetek 8%-át teszi ki. Különböző ajándékoknak és a jelentősebb cserekapcsolatainknak köszönhetően 8386 kötetet vehettünk állományba. Mesterházi Mónika fordító szintén édesapja, Mesterházi Márton (1941-2022) műfordító, dramaturg író irodalommal kapcsolatos könyvhagyatékát ajándékozta az MTA Könyvtárának. A gyűjtemény 185 darabját vettük fel. Különleges ajándékot kaptunk a Goethe Intézettől: 137 darab, főként kurrens angol könyvet, melyek az indiai nők 20. és 21. századi helyzetével és India társadalmával foglalkoznak. Jelentős a Washingtoni Kongresszusi könyvtárral folytatott csere révén kapott kvótánkból származó értékes és friss tudományos könyvek sora, melyből 2023-ban eddig 334 tétel érkezett. A folyóirat-vásárlás, különösen az elektronikus tartalmak elérésével széles spektrumot ölel fel, itt vannak átfogó, minden tudományterületre kiterjedő adatbázisok. Könyvtárunk papír alapú formában 220 külföldi és 100 magyar folyóiratot fizetett elő 2023-ban, összesen évi 28 millió forint értékben. 2023. második félévében közbeszerzési eljárást írtunk ki a külföldi nyomtatott folyóiratok beszerzésére, melyet újból a SUWECO cég nyert el.

Idén is folytattuk az állomány RFID-címkékkel való ellátását.

A REAL gyűjteményben található anyagok. (2023. november 27-ei állapot)

Repozitórium	Tartalom	2023-ben bekerült rekordok száma	Összes rekord
REAL	Az MTA és/vagy az OTKA által támogatott kutatási programok publikációi, kutatási jelentések, könyvek	23528	160379
REAL-d	Az MTA doktorainak és kandidátusainak dolgozatai	75	1362
REAL-EOD	Könyvek	1708	16233
REAL-PhD	PhD- és DLA-dolgozatok	87	1166
REAL-J	Folyóiratok	1502	25167
REAL-R	A külön gyűjtemények régi kiadványai	57	1708
REAL-MS	Kéziratok	581	26 865
REAL-I	Képek	3308	8995

Szakinformatika

Folyamatosan biztosítottuk az elektronikus katalógus és a hozzá kapcsolódó szoftverek (PRIMO, SFX) működését. Folyamatos volt a DOI-azonosítók kiosztása, a repozitóriumba való dokumentumfeltöltés, a Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság által támogatott kiadványok archiválása. A Digitalizáló Műhelyben folyamatosan zajlott a Könyvtár dokumentumaiból történő szkennelés. Az Open Journal Systems-t (OJS) **könyvtárunkban** használó 35 szerkesztőbizottságnak folyamatos támogatást biztosítottunk.

Az osztály munkatársaiból létrehozott három fős munkacsoport elkészítette a meglévő ALEPH katalógusrendszerénél magasabb minőségű, több funkcióval bíró, felhő alapú könyvtári rendszer követelményeinek összeállítását, mely megfelelő a közbeszerzés indításához szükséges műszaki specifikáció kritériumainak.

Az MTA „Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program” keretében „A magyar nyelv digitális támogatása a tudományosság szolgálatában” alprogramjában a Nyelvtudományi Kutatóközpont partnereként részt vesz az MTA KIK. A program 2022. december 1-én indult, és négy évig tart. A NYTI nyelvtechnológiai eszközöket fejleszt, amely szövegtörzshozzájárul a REAL repozitóriumban található szövegek átadásával. A fejlesztett eszközök segítségével a KIK célja a REAL-ban található szövegek és metaadatok javítása és kiegészítése, az MTMT adattartalmának gazdagítása. A projekt jelenlegi állásáról Holl András előadást tartott a júliusi LIBER 2023 Budapest Annual Conference-en.

Speciális szolgáltatás: tudományelemzés és tudománypolitika

Vizsgálatsorozat az *MTA Kiváló Kutatóhely* értékelési rendszer támogatásához

Az *MTA Kiváló Kutatóhely* Bizottságának képviseletében az MTA Titkársága ebben az évben is felkérte a TTO-t a pályázat értékelési rendszerének módszertani támogatására, illetve a bibliometriai adatgyűjtés, -feldolgozás és az elemzések elkészítésére. Az eredményeket a KMT szeptemberi ülésén mutatta be a Bizottságnak. Az érintettek részéről is kedvező fogadtatású eredmények alapján a Bizottság a vizsgálat folytatását (az eredmények finomhangolását) javasolta, amely a várhatóan a pályázati értékelésbe épül be, ugyanakkor az MTMT (értékelési célú) fejlesztése területén is jelentős előrelépést jelent.

„Predátor közlési gyakorlatot vizsgáló” MTA Elnöki Bizottság

Az MTA Főtitkára megbízásából a 2023 második félévében a TTO folyamatos felméréseket végzett a *Predátor közlési gyakorlatot vizsgáló MTA Elnöki bizottság* informálásához, ill. elkészítette a bizottsági jelentés szakmai háttéranyagait; a „predátor-gyanús”, ill. megkérdőjelezett státuszú nemzetközi lapkiadók (MDPI, PloS, Frontiers) szerepének elemzése a hazai tudományos kibocsátásban. A nemzetközileg nyilvántartott predátorlisták, illetve a skandináv folyóiratminősítő kataszterek („norvég lista”, ill. „finn lista”) részletes összehasonlító elemzése, illetve a hazai potenciális bevezetésüket elemző hatástanulmány. Szeptemberben elkészült az Elnöki Bizottság szakmai jelentése a Vezetői Kollégium számára, ill. az elnökségi előterjesztés céljából. A jelentést az MTA közzétette, ill. eljuttatta a hazai tudománypolitika és felsőoktatás szereplőjéhez. Az év végén a vizsgálatokból a *Magyar Tudomány* folyóiratban publikálandó tanulmányok készültek Soós Sándor és Holl András közreműködésével, amelyek 2024 januárjában jelennek meg.

Magyar Nyelv a Tudományban MTA Elnöki Munkabizottság

Az MTA KIK munkatársai részt vettek az Elnöki Munkabizottság magyar nyelvű folyóiratok helyzetét vizsgáló ülésén. Ennek során javaslatot tettek a Munkabizottság által előterjesztett felmérés, illetve a TTO hazai folyóiratokra vonatkozó vizsgálatainak összekapcsolására, illetve bemutatták az erre épülő helyzetértékelés előnyeit. É. Kiss Katalin, a Munkabizottság elnöke indítványozta, hogy a KIK által felajánlott, a szerkesztőségek (ill. a folyóiratkiadás további szereplői) számára hasznosítható tevékenységeket a KIK „szolgáltatáscsomagjába” építve a Közgyűlést követően készüljön előterjesztés az Elnökség számára. A KIK 2023 végén megkezdte a szóban forgó vizsgálatokat.

Országos közfeladatok

MTMT

Míg a korábbi években az MTMT program működtetésének fedezetét jelentős részben az NKFIÁ alpból folyósított támogatás fedezte, 2022-ben az NKFIH-hoz benyújtott pályázati kérelmekre támogatás nem érkezett. Az év végén a minisztérium 30 millió Ft-os támogatást biztosított a könyvtárnak (az NKFIH-tól pályázott összeg 90 millió Ft volt). A működés folytonosságát az MTA Titkárság áthidaló támogatása biztosította.

2023-ban az MTA Titkárság nyújtott a KIK számára 90 millió Ft támogatást (miközben az informatikai rendszert üzemeltető SZTAKI-t is támogatta). A jövő évi költségek finanszírozásában is az MTA segítségére számítunk.

Az MTMT irányító testületei, a Koordinációs Tanács és a Tudományos Testület három-három alkalommal ülésezett az év folyamán. Az irányító testületek bázisán, de külső szakértőket is bevonva, az MTA főtitkára három ad hoc bizottságot hívott életre 2023-ban.

Az MTA KIK 2023. folyamán a finanszírozási nehézségek ellenére is ellátta az MTMT az elnöki határozatban meghatározott napi működtetési és támogatási feladatait:

- Az MTMT Osztály 2023-ban a publikációs listák ellenőrzése során az MTA nagydoktori pályázatok esetében a tavalyról áthúzódó 7 pályázó ellenőrzésével együtt október 31-ig 91 pályázó publikációit és idézőit ellenőrizte.
- Az MTA nagydoktori pályázatok követelményei alapján történt meg az MTA gyermeket nevelő kutatók támogatása keretében beadott 22 pályázó listájának ellenőrzése.
- A Magyar Kutatói Hálózat éves jelentése előtt megtörtént a hálózat minden intézményéhez és támogatott kutatócsoportjához affiliált, a jelentésben meghatározott időszak publikációnak és idézettségének ellenőrzése.
- Elindult az MTA 200. évfordulójának évére készülő akadémikus portálhoz az akadémikusok publikációs listáinak szisztematikus ellenőrzése
- Az MTMT 2023-ban is széleskörű adatszolgáltatást biztosított. Az MTMT2 szoftver nyilvánosan és jelszavasán elérhető felületein valamint az MTMT alkalmazásprogramozási felületén (API) gépi kommunikációval is elérhető adatszolgáltatások biztosításán felül az MTMT Osztály tovább bővítette a support.mtmt.hu oldalon elérhető adatszolgáltatások körét, többek között az intézményi affiliációk ellenőrzésére szolgáló lekérdezéssel.
- Az MTMT Osztály folyamatosan kiszolgált az egyedi adat igényléseket a kutatásértékelési infrastruktúra szereplői (Országgyűlés, KIM, NKFIH, MTA), az adatszolgáltató intézmények, a szerzők és a kutatók felé, beleértve az MTA Könyvtár és Információs Központ Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztályát is.
- Elkészült, és a support.mtmt.hu felületen elérhetővé vált az MTA VI. Műszaki Tudományok Osztálya és az MTA X., Földtudományok Osztálya által kiírt akadémiai

doktori pályázatokhoz az osztály által előírt publikációs és idézettségi minimumkövetelmények teljesítését összegző MTMT programozott táblázat, és ezzel összhangban módosult a X., Földtudományok Osztály MTMT értékelő osztálytáblázata is. A minimumkövetelmény táblázatok előállítása 2022-ben indult el az MTA főtitkárának kezdeményezésére. Folyamatban van a III. Matematikai Tudományok Osztálya és az V. Orvosi Tudományok Osztálya táblázatainak véglegesítése.

- Az adatszolgáltatások támogatásához az MTMT 2023-ban is felvette a Journal of Citation Reports és a Scimago Journal Ranking új éves értékeit.
- Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályától a nagydoktori követelményekhez rangsorolt, június 1-től életbe lépő új folyóiratlistákat felvette az MTMT. Korrekciók és kiegészítések érkeztek a X. Földtudományok Osztályának folyóiratlistáihoz.
- A Könyvtári Intézet szervezésében illetve a Networkshop konferencia tutoriáljai között az MTMT Osztály egy-egy nagyobb adminisztrátori képzést tartott.

	2022	2023.11.20
Csatlakozott intézmények	178	198
Szerzők		
Összes szerző	76 072	80 553
Nyilvános szerzők	68 242	72 798
Közléménnyel rendelkező	64 227	67 844
Adminisztrátorok		
Összes adminisztrátor	4 140	4 352
Aktív adminisztrátor	2 113	2 224
Közlémények		
Összes közlemény	2 350 965	2 460 882
Folyóiratcikk	1 102 087	1 157 531
Könyvrészlet	524 082	552 193
Könyv	210 203	214 598
Egyéb konferenciaközlémény	134 529	135 214
Egyéb konferenciakötet	64 818	63 969
Oltalmi formák	7 685	8 008
Disszertáció	26 292	28 245
Egyéb	217 998	230 805
Alkotás	61 954	68 813
Kutatási adat	1 317	1 507
Idézetek		
Összes idézés kapcsolat	10 386 673	11 389 554
Független	8 526 065	9 413 146
Függő	1 780 480	1 950 844
Nem vizsgált	80 128	25 564
Teljes tudományos közlemények		
Közlémények száma	1 433 204	1 489 026

Összes idézés kapcsolat	10 016 251	10 978 395
Független idéző kapcsolatok	8 210 250	9 058 926
Függő idéző kapcsolatok	1 731 945	1 897 136
Nem vizsgált	74 056	22 333
Wos/Scopus jelölt	539 324	581 101
Wos/Scopus idézővel rendelkező	312 829	336 261
Wos/Scopus idézők száma	7 995 420	8 839 566
Teljes tudományos művek aránya (%) az összesből	60,96%	60.51%

(MTMT statisztika: 2023. október 31.)

EISZ

Az Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) Titkárság működése 2023. évben is stabil volt, köszönhetően a megfelelő tervezésnek.

Az év során több mint 70 kiadói webinarium szervezésében vett részt az osztály, március 2-án egy COMPASS+ felhasználói tréninget személyes megjelenéssel tartottunk meg.

A 2023. évi folyamán a Határon túli projekt nem kapott külön pályázati finanszírozást az NKFIH-tól, a Programtanács döntése alapján az EISZ Központi keretből finanszíroztuk (54 millió forint) a 34 határon túli intézmény magyar tartalmakhoz való hozzáférését. A Szaktárs felületen 22 magyar szakkönyvkiadó digitális tartalmai érhetőek el, az Akadémiai Kiadó Folyóiratcsomag publikálási lehetőséget is biztosít a határon túli kutatóknak, ezen kívül hozzáférnek a MeRSZ és szotar.net felülethez is, továbbá a Kossuth Kiadó, a Typotex és a L'Harmattan kiadó elektronikus könyveihez.

2023. évben folytatódott az EISZ-en keresztül elérhető magyar szakkönyvkiadók bevonása az Open Access mozgalomba. Mindegyik kiadó vállalta, hogy éves szinten az adatbázisokba bekerülő új kiadványok 1/3-a nyílt hozzáféréssel lesz elérhető a világ minden pontjáról.

A COMPASS adatbázis fejlesztése érdekében 2023-ben folytattuk a SKOLL Learning Technologies Kft-vel való együttműködést (ez a cég programozta a COMPASS adatbázist), a fejlesztés célja, hogy az MTMT adatbázisból ne csak a cikkeket, hanem a könyveket és könyvfejezeteket is vegye át a COMPASS+.

2023 októberben az EISZ Titkárság részt vett az ICOLC (International Coalition of Library Consortia) prágai találkozóján, bemutattuk az EISZ Titkárság működését és a nyílt hozzáféréssű monográfiák érdekében kötött read and publish szerződéseket, a rendszer működéséhez kapcsolódó módszertant.

2023. november 14-én került megrendezésre a Focus on Open Science konferencia, idén a Közösségi tudományos projektek nemzetközi és hazai eredményeiről hallhattunk előadásokat.

2023. november 15-én Kelet-középe Európai Konzorciumi találkozót tartottunk cseh, horvát, szlovén, román és magyar résztvevőkkel. Elsősorban az átmeneti szerződések kapcsán a régi érdekérvényesítési törekvéseiről tárgyaltunk.

Pályázatok, együttműködések

Három aktív OTKA-pályázati kutatás folyt az év során a könyvtárban. A Földtudományi Civil Szervezetek Közösségével folytattuk az ismeretterjesztő természettudományi közösségi programok szervezését.

Az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztálynál országos szakkönyvtárként meghívást kaptunk az Országos Dokumentumellátási Rendszer finanszírozására kiírt meghívásos pályázaton, adatot szolgáltatunk, de még nem kaptuk meg a szerződést.

A Nyelvtudományi Kutatóintézzel közösen nyert pályázatot már említettük, a Szakinformatikai Osztály, a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály és a Magyar Tudományos Művek Tára is aktívan részt vesz a pályázat megvalósításában.

A nyáron megrendezett LIBER 2023 Budapest Annual Conference szervezéséhez pályázati úton támogatást nyertünk a Könyvfőváros programtól és az MTA-tól is.

A Keleti Gyűjtemény Rotschild pályázaton digitalizálási támogatást nyert, a Kaufmann könyvek digitalizálása augusztusban befejeződött.

Kiállítások

Karikó Katalin útja a Lasker-díjig és tovább című kiállítás – 2023. június 5. – november 14. között volt látogatható. 2023. június 5-én Karikó Katalin személyesen volt jelen a megnyitón, a megnyitóhoz kapcsolódó beszélgetés visszanezhető a YouTube-on: <https://www.youtube.com/watch?v=DC2WycYoHU>

A Bicentenáriumi ünnepségek és az épületfelújítás egybeesése miatt külön kiállítással nem tudunk készülni a jeles évfordulóra, de annak érdekében, hogy mégis megmutassunk valamit a Könyvtár múltjából az Arany János utcai aulában egy idővonalon mutatjuk be a Könyvtár elmúlt évszázadait.

A müncheni katalógus retrokonverziója kapcsán a Gyűjteményszervezési Osztály munkatársai kézbe veszik az összes régi szakban (müncheni katalógusban) lévő könyvet, a ritkaságokból nyitottunk egy kamarakiállítást az Olvasóteremben 2023. november második felében.

Szamarkandban (Üzbegisztán) *Who are you Mr. Vámbéry?* Fotókiállítás nyílt Vámbéry Ármin munkásságáról 2023. november 5-én. A kiállítás kurátora Kelecsényi Ágnes a Keleti Gyűjtemény osztályvezetője, szakmai lektor: Péri Benedek.

Konferenciák – Tudományos tanácskozások

November közepéig **99 rendezvény** került megrendezésre a Könyvtár épületében.

Szeptembertől egyre több rendezvény került át az MTA székházából a könyvtár termeibe, ez megnövekedett készenlétet, adminisztrációt igényel a rendezvényszervezők részéről. Folyamatosan egyeztetünk az LGK Rendezvényszolgálattal a technikai kérdésekről, és közreműködésüket kérjük az MTA-s rendezvények technikai lebonyolításában.

Kiemelt rendezvényeink voltak a már említett 52. *LIBER 2023 Budapest Annual Conference*, melyen Soós Sándor osztályvezető az első nap kiemelt előadója volt. Illetve a *Focus on Open Science* konferencia 114 regisztrált résztvevővel és a közösségi tudomány (Citizen Science) terület legbefolyásosabb európai képviselőivel.

11 fő önkéntes nyugdíjas segítette idén a Gyűjteményszervezési Osztály munkáját.

Kollégáink közül 35 fő vett részt nyelvi képzésen, továbbképzésen vagy felsőfokú szakképzésen.

Könyvkiadás

Az MTA Elnökség által elfogadott, a 2019–2023 közötti időszakra vonatkozó stratégiánknak megfelelően kiemelten fontos a Könyvtárban őrzött állományhoz való legteljesebb hozzáférés, ami

magában foglalja a gyűjteményünkben őrzött kincsek és az ezekről szóló irodalom nyomtatott formában való kiadását, illetve **más intézményekkel közösen** tudománynépszerűsítő kiadványok publikálását.

Ennek megfelelően az alábbi kiadványokat adtuk közre 2023-ben:

Németh Gábor: Padányi Biró Márton könyvtára, Budapest, MTA KIK–Kalligram, 2023.

A kutatásiadat-kezelés gyakorlata. Bevett eljárások és kísérleti projektek, szerk. **Holl András, Maróthy Szilvia**, Budapest, MTA KIK, 2022 (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 47(122))

Murányi Lajos: A Fejér Megyei Olvasó Társaság könyvtára. A *Fejérmegyei Olvasó Társaság könyvtárában lévő könyvek* című, 1842-ben megjelent katalógus rekonstrukciója, Budapest–Székesfehérvár, MTA KIK–Városi Levéltár és Kutatóintézet, 2023 (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 48(123))

Les racines des vignobles de Tokaj et Saturnes. Actes du Colloque international franco-hongrois les 2–6 novembre 2022, Sárospatak (Hongrie), **Michel Figeac, István Monok**, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–MTA KIK–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii–Patrimonium culturale–ΔΩPON, I.)

Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon V. 1647–1750, s.a.r. **Monok István, Zvara Edina**, Budapest–Sárospatak, MTA KIK–THE, 2023 (Adattár a XV–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 19/5.)

Tokaj 1565. évi ostromának híre és ábrázolása, **Szalai Béla, N. Kis Tímea, Orbán Áron** tanulmányával, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–MTA KIK–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii–Patrimonium culturale–Fontes, VI.)

Máté Ágnes: A sikertörténet folytatódik. Enea Silvio Piccolomini *Historia de duobus amantibus*ának fordításai a 17–18. században, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–MTA KIK–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii–Patrimonium culturale–Dissertationes, II.)

Szalai Béla: Az ősi bátorságra emlékezzetek! A magyar történelem kortárs metszeteken 1660–1665, Budapest, MTA KIK, 2023.

Mitől korszerű egy szakkönyvtár? – A modern szakkönyvtár régen és napjainkban. Emlékkötet Rózsa György (1922–2005), az Akadémiai Könyvtár főigazgatója születésének centenáriuma alkalmából, szerk. **Molnár Andrea**, Budapest, MTA KIK, 2023 (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 49(124))

Teleki László tervezete egy magyar tudós társaságról 1810, szerk. **Monok István**, Budapest, MTA KIK, 2023 (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 50(125))

István Monok: The Bibliotheca Corvina – The fate, mission and destiny of a library, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–MTA KIK–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii–Patrimonium culturale–ΔΩPON, II.)

Pritz Pál: Történelem és nemzet, Budapest, MTA KIK–BTK Történettudományi Intézet, 2023.

Robert Townson: Tokaj, its Vineyards and Wine. Tokaj szőlőskertjei és bora, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–MTA KIK–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakini–Patrimonium culturale–Fontes, VII.)

Zvara Edina: Gratia mecenaturae Esterhasianae. A kismartoni ferences könyvtár története és állománya, Budapest, MTA KIK–Kossuth Kiadó, 2023 (Esterhazyana. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Esterházy-közleményei, 6.)

A zsidó evangélium. Jézus élettörténete (Toledot Jesu). Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Keleti Gyűjtemény Kaufmann A 559, bev., ford. **Zsom Dóra**, Budapest, MTA KIK, 2023 (Keleti Tanulmányok, 19.)

Szalai Béla: Két császár is ront már minket. A magyar történelem kortárs metszeteken 1666–1684, Budapest, MTA KIK, 2023.

Komáromi Csipkés György: Anglicum spicilegium – Angol tallózás. Hasonmás kiadás fordítással. Ford. C. Vladár Zsuzsa. Kísérő tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátta Balogh Roland József, Starcevic Attila, C. Vladár Zsuzsa. Budapest, ELTA BTK, MTA, 2023.

Akadémiai Levéltár

Egész évben folyamatosan végeztük a kutatók kiszolgálását és az ügyfélszolgálat ellátását. A kutatók nagy része az MTA 200 éves évfordulójára készülő *Elnökök és főtitkárok*, illetve a *Mecénások* kötet számára gyűjtött anyagot, ehhez a levéltár sok segítséget adott, mert például külön kigyűjtötte az elnökökre és főtitkárokra vonatkozó fényképeket és aláírásokat, vagy egyéb adatok keresését végezte el. (*A megjelent Elnökök, főtitkárok kötet bevezetőjében külön köszönetet mondott ezért a szerkesztő Szilágyi Adrienn.*)

Nemcsak a kutatók kiszolgálásával, hanem Zsidi Bernát személyében szerzőként is részt vettünk a munkákban. Az *Elnökök, főtitkárok* kötetben ő írta Láng István főtitkárról szóló fejezetet, a *Mecénások* kötetben pedig ő készíti az 1990 utáni adományozókról szóló részt.

Komoly munkát jelentett a Tudós nők kötet szerkesztése is (ez ugyan a *Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottság* kezdeményezésére, de az MTA200 program keretében készült). A kötetet szerkesztését Palasik Mária és Schadt Mária mellett Hay Diana végezte. A levéltár munkatársai kiszolgálták az életrajzíró kutatókat (191 tudós nőről van szó) és segítettek az adatgyűjtésben, illetve Hay Diana egy tanulmányt is írt *Az akadémiai tagjelölések és tagválasztások rendjéről*.

Idén – az MTA200 keretében – egy negyedik könyvhöz is elkezdődött az anyaggyűjtés, az Akadémiára vonatkozó érdekesebb dokumentumokból és képekből készülő Akadémiai Albumhoz. Ezt a könyvet Szögi László és Hay Diana szerkeszti. Ennek kapcsán sikerült megszerezni a Kommunikációs Titkárságról a kilencvenes években készült fényképeket.

Az év folyamán a rendezési munkálatok is az MTA200-hoz kapcsolódtak, a legjelentősebb munka a főtitkári értekezletek anyagának a rendezése volt, és ezzel együtt elkészült az 1983-1993 közötti értekezletek napirendi pontjainak és állásfoglalásainak a jegyzéke is.

Természetesen elláttuk az iratkezeléssel, iratátvétellel kapcsolatos feladatokat is, de mióta nincs meg az akadémiai kutatóhálózat, ez jóval kisebb terhet ró a levéltárra.

Megírtuk és elkészítettük a KULTSTAT-ot, és az összes – a levéltári törvényből következő éves kimutatást, jelentés, ill. járt nálunk a levéltári szakfelügyelő az első és második félévben is, és ellenőrizte a működésünket.

A Könyvtár 200 éves évfordulójára készülve, Hay Diana Molnár Andreával közösen frissítette a készülő kötet tartalomjegyzékét, és elkészítették az ütemtervet és az útmutatót a tanulmányok megírásához, illetve hivatalosan is felkérték a szerzőket. Az idei év még az anyaggyűjtésről és a tanulmányírásról szól, de ennek kapcsán többször beszéltek a szerzőkkel, és segítettek nekik a felmerülő kérdések megválaszolásában.

2.2 A kiemelkedő jelentőségű programok és feladatok ismertetése

Az MTA Könyvtár és Információs Központ 2023. évi tevékenységét jelentősen meghatározta a LIBER (Európai Szakkönyvtárak Egyesülete) éves konferenciájának megrendezése (*LIBER 2023 Budapest Annual Conference*), melyre 2023. július 5-8. között került sor. A nemzetközi konferenciát a Székház felújítása miatt a Közép-Európai Egyetem Nádor utcai épületében tartottuk 509 regisztrált résztvevővel, 30 kiállító céggel. A gördülékeny megvalósítást 23 önkéntes, főleg az MTA Könyvtár és Információ Központ dolgozói segítette. A konferenciát Freund Tamás elnök úr nyitotta meg, majd a plenáris előadást Soós Sándor tartotta a nyílt hozzáférésű cikkek alternatív tudománymetriai mutatóiról. A három nap alatt 55 előadás hangzott el, 12 posztert mutattak be. Péntek délután öt különböző budapesti könyvtárba szerveztünk fakultatív látogatást, a szombati esztergomi kirándulásra 30 fő jelentkezett. A konferenciát követő kérdőíves felmérés alapján az elmúlt 10 év legsikeresebb, legeredményesebb és leglátogatottabb konferenciája volt.

Szintén nagy sikerű volt a *Karikó Katalin útja a Lasker-díjig és tovább* című kiállítás, melyet Karikó Katalin személyesen nyitott meg június 5-én. A kiállítás november 14-ig 1746 fő látogatta meg.

A 2023. év szintén meghatározó körülménye volt az Magyar Tudományos Művek (MTMT) finanszírozásának rendezetlensége. Az NKFIH által 2021-ig biztosított pályázati támogatás 2023. évben is elmaradt, ez visszavetette a feladatok tervezhetőségét és a fejlesztések megvalósítását. A folyamatos működést az MTA által biztosított támogatás tette lehetővé, ennek köszönhetően a rendszer két lecserélésre szoruló éles szervere helyére újakat tudott a Könyvtár beszerezni.

A 2023. évben egyre nagyobb erővel koncentráltunk és készültünk az Akadémia és az Akadémiai Könyvtár alapításának 200. évfordulós ünnepségsorozatra. Ennek keretén belül, a lehetőségekhez képest, igyekeztünk megújítani a Könyvtár auláját, egy idővonal installációval, mely a Könyvtár 200 évének legfontosabb eseményeit emeli ki. Szintén ehhez kapcsolódik az Akadémikusok honlapja, mely a REAL-ban tárolt digitalizált dokumentumok alapján teljes szövegű nyílt hozzáférést biztosít az akadémikusok pályájának dokumentumaihoz (<https://akademikus.mtak.hu>). A felület már most használható, böngészhető, de a tartalmak folyamatosan bővülnek.

A Könyvtár állományát több jelentős gyűjteménnyel tudtuk gyarapítani, kiemelkedő a bajai Ady Endre Városi Könyvtár ajándéka, feltehetően a *Hadik-Barkóczy-hagyatékhöz* tartozó 1850 utáni angol, német és francia nyelvű dokumentumokkal gyarapodott a Könyvtár állománya. Benkő Elek régészprofesszor édesapja, Benkő Samu (1928-2021) erdélyi magyar művelődéstörténész hagyatékát ajándékozta a könyvtár számára 2023-ban. Noha a gyűjteménnyel sok duplum is bekerült, koherens és szép tudós hagyatékról van szó, melyből eddig 531 tételt katalogizáltunk. Nemzetközi és magyar csere révén remélhetőleg további közgyűjtemények is részesülhetnek a duplum darabokból.

Az év folyamán **17 kiadványt** adtunk ki. Az *MTA KIK Közleményei sorozat* keretein belül négy új kötet jelent meg.

A 2019–2023 időszakra vonatkozó stratégiánknak megfelelően a külföldi elektronikus tartalmakhoz folyamatos hozzáférést biztosítottunk, a hazai tudományos kutatást számba vevő nemzeti bibliográfiai adatbázist folyamatosan bővítjük, a finanszírozási gond ellenére is. A Könyvtár általános költségvetéséből, a könyvbeszerzések és szakmai projektek terhére biztosítottuk a folyamatos működést. Nemzetközi szinten is folytattuk a tudományelemzési módszerek megújítását. Folytattuk a digitalizálást.

2.3. A szakmai tevékenység táblázatos összefoglalása

tevékenység	2023. december 31.
nyitvatartási órák száma/hét	55
nyitvatartási napok száma/év	225
regisztrált használó	2 601
személyes használat	21 284
kölcsönzött dokumentumok száma	39 834
helyben használt dokumentumok száma	99 732
könyvtárközi kölcsönzés, beérkezett kérés	918
könyvtárközi, küldött kérés	1 088
adatbázisok száma	38
digitalizált dokumentumok száma (a könyvtár állományából)	5 064
állomány: könyv és bekötött folyóirat (összesen)	1 722 358
kulturális rendezvények, kiállítások, előadások	79
felhasználóképzés	98

2.4. A következő évi szakmai tervek ismertetése

Irányítás, menedzsment

A Könyvtár 2024. évi munkáját és az egész stratégiai ciklust (2024–2028) az új könyvtári felhő alapú platformra való átállás, a Bicentenáriumi előkészületek, valamint a Székház felújítás során a régebben két épület összekötésének tervezés és a kivitelezés megkezdése határozzák meg.

Annak érdekében, hogy a könyvtári szolgáltatásokat magas szinten tudjuk tartani a Könyvtárnak át kell állni egy új, a jelenlegi könyvtárszakmai kihívásoknak megfelelő felhő alapú rendszerre. Olyan rendszerre van szükség, mely a könyvtári dokumentumokat (nyomtatott, elektronikus, digitális) egységes rendszerben, a könyvtári munkafolyamatokat személyre szabottan kezeli, a könyvtári

feldolgozási és szolgáltatási statisztikát vizuálisan is megjeleníti. A felhő alapú platformnak kapcsolódnia kell más adatbázisokhoz, egy felületen kell megjeleníteni a különböző szolgáltatásokat a kutatói, olvasói igények minél gyorsabb, hatékonyabb és szakszerűbb kiszolgálása érdekében. Az átállás technológiájának alapvetően figyelembe kell vennie az MTMT szoftver megújításával kapcsolatban, az MTA vezetése és az MTMT TT által meghatározott kívánalmakat is.

Továbbra is aktívan hozzájárulunk az országos kutatástámogatási rendszer működéséhez, szolgáltatásainkat fejlesztjük, és növeljük láthatóságunkat. Az MTA vezetőivel egyeztetetten fokozzuk erőfeszítéseinket az államigazgatási szereplőkkel való tárgyalásokon abból a célból, hogy az MTMT, a REAL adatbázisok, a TTO elemző tevékenysége, az EISZ és a határokon túli magyar intézmények tudományos információellátása ne pusztán eseti, hanem stratégia alapú, kiszámítható keretfinanszírozást kapjon.

Nemzetközi együttműködéseinket tovább erősítjük. Aktív szerepet vállalunk hazai és nemzetközi könyvtáros munkabizottságok, szervezetek tevékenységében (Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Hungarian Research Data Alliance, Liber Citizen Science Working Group, Conference of European Research Libraries, Tudományértékelés, tudományelemzés megújítása). Nemzetközi jelenlétünket konferenciákban való részvétellel és előadások tartásával továbbra is fenntartjuk, 2024 őszén újra megrendezzük a Focus on Open Science nemzetközi konferenciát. A konferencián kiemelt figyelmet szentelünk az európai és hazai nyílt tudomány kapcsán tapasztalt könyvtári jó gyakorlatok bemutatásának, 2024-ben a tudományértékelés megújítása lesz a középpontban.

Külföldi partnerintézményeinkkel folytatjuk az együttműködést (Dunhuang Akadémia, Bibliothèque nationale et universitaire de Strasbourg) és nyitottak vagyunk újabb szakmai kapcsolatok kialakítására.

Kiemelt figyelmet szentelünk a Könyvtárban őrzött kulturális örökség dokumentumok disszeminálására, utazókiállítást állítunk össze a Vámbéry-hagyatékából és javaslatot teszünk a Tudomány évéhez kapcsolódó magyar és külföldi roll-up kiállítás tervéhez.

Szakmai továbbképzés

Továbbra is nagy hangsúlyt fektetünk munkatársaink továbbképzésére megújuló szolgáltatásaink érdekében. A felhő alapú könyvtári platform megújításához kapcsolódóan, az év második felében, a közbeszerzést és a szerződés aláírását követően, a Szakinformatikai osztály elkezdte az érintettek képzését. A külső szakemberek által tartott továbbképzéseket kiegészítjük belső képzésekkel, speciális nyelvtanfolyamokkal. Éves tervet készítünk a továbbképzések ütemezéséről, figyelembe véve az előző években megvalósult továbbképzéseket.

Az országos közfeladatok ellátása, illetve országos kutatási programok, évfordulós ünnepség sorozatok pénzügyeinek lebonyolítása mentén a Gazdasági Igazgatóság dolgozóira egyre nagyobb teher hárul, ezért kiemelten figyelünk szakmai és nyelvi továbbképzésükre.

Országos közfeladatok

Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT)

Kidolgozzuk és javaslatot teszünk az MTMT működéséhez szükséges alternatív pénzügyi forrásokra. A hazai tudományértékelés számára, MTMT adatokon alapuló, új bibliometriai

mutatókat kell kifejleszteni, melyek alkalmazhatóak mind kutatók, mind kutatást végző intézmények, mind hazai kiadású tudományos folyóiratok értékelésére, és alkalmazhatóak többféle értékelési helyzetben.

Erősíteni kell az MTMT tájékoztató szerepét, új keresési lehetőségeket és keresőfelületeket kell fejleszteni, valamint támogatni kell az MTMT kereshetővé tételét könyvtári rendszerekből.

Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) Nemzeti program

AZ EISZ működését folyamatosan biztosítjuk. A kiadókkal folytatott tárgyalások során igyekszünk az intézmények számára legkedvezőbb ajánlatokat elérni. A magyar elektronikus nyílt hozzáférésű szakkönyvek számát növeljük. A Határon túli intézmények elektronikus tudományos tartalommal való ellátását a 2023. évi maradvány tartalékkeretből biztosítjuk.

2024. novemberében megrendezzük a 7. Focus on Open Science Budapest nemzetközi konferenciát.

Gyűjteménygondozás

- Folytatjuk a dokumentumok RFID címkékkel való ellátását azért is, hogy az új épületben való elhelyezéskor már lehetőleg minden mozgatni kívánt dokumentum rendelkezzen ilyennel (nyomkövetés).
- folytatjuk a 17–18. századi nyomtatványok autopszián alapuló rekatalogizálását,
- folytatjuk az Erdélyi Tár feldolgozása az integrált rendszerben és a repozitóriumban.
- A Régi Könyvek Gyűjteménye folytatja a 16. századi könyvek autopszián alapuló leírását és ellenőrzését, a nyomtatott katalógus előkészítését.
- Fontos gyűjteményt fejlesztő tevékenysége a Könyvtárnak a magyar szakkönyv kiadók munkájának támogatása azzal, hogy teret ad könyvbemutatóknak. A bemutatott könyvek – és a kiadó által megjelentetett egyéb kiadványok – így ajándékként kerülnek állományunkba.

REAL repozitórium

Fontos feladatunk továbbra is a magyar tudományos művek teljes szövegű online elérhetőségét biztosítani. Helyet biztosítunk kisebb egyetemek és kutatóintézetek számára tudományos munkáik megőrzésére és szolgáltatására, gazdagítva ezzel a nyílt hozzáférésű dokumentumok körét, és a tudománypolitikai elemzések bázis korpuszát. Fenntartjuk és bővítjük a nyílt tudomány elveinek megfelelő kapcsolódási lehetőségeket biztosító EPrints szoftveren alapuló szolgáltatást.

Magyar nyelvű tudományos folyóiratok technikai támogatása

Az MTA felkérésére könyvtárszakmai és a modern tudományos kommunikáció szabványainak megfelelő technikai támogatást nyújtunk az MTA KFB által támogatott folyóiratok kiadásához.

Digitalizálás

Pályázati lehetőségek mentén 2024-ban is folytatjuk az MTA-hoz köthető könyvek digitalizálását, a kutatói igények, a nemzeti évfordulók kapcsán, de főként az MTA bicentenáriumi ünneplését szolgáló egyedi digitalizálást végzünk.

Raktározás

A Könyvtárhoz tartozó belső raktárakból folyamatosan szállítjuk a felújított és kibővített törökbálinti raktárba a különböző gyűjteményrészeket. Az Akadémiai Levéltár anyagának szortírozása és rendezése folyamatos.

Restaurálás, kötészeti munkák

A különgyűjtemények állományában lévő veszélyeztetett dokumentumok egy részét igyekszünk pályázati források bevonásával restauráltatni. A törzsgyűjteményben lévő dokumentumok kötészeti felülvizsgálata folyamatos, a Könyvtár anyagi lehetőségei mentén külső szakember bevonásával elvégezzük a szükséges munkákat.

Szolgáltatások

Olvasótermi állomány

A törzsgyűjtemény olvasótermi állományának átrendezését folyamatosan végezzük a legfrissebb szakirodalom szabadpolcos átrendezésével.

Akadémikus bibliográfia készítése

2024-ben folytatjuk a 2000 óta elhunyt akadémikusok tudományos és tudományos ismeretterjesztő műveinek bibliográfiáját, melyet az MTMT adatbázisba töltünk fel kapcsolódva a bicentenáriumi feladatokhoz. <https://akademikus.mtak.hu/>

Az akadémikus intézetek történeti bibliográfiájának elkészítése

Az MTA Elnökség kérésének megfelelően elkészülnek az MTA intézetei históriájának bibliográfiái és elkezdjük a megjelent anyag digitalizálását, a REAL adatbázisba történő szervezését.

Open Journal Systems (OJS)

Az elmúlt években sikeresen beindított OJS szolgáltatásunkat az év során lehetőségeinkhez mérten bővíteni szeretnénk újabb szerkesztőségek bevonásával, a meglévők (37 folyóirat) nyilvánossá tételével.

DOI azonosítók

A megnövekedett DOI regisztrációk miatt további online oktatásokat tartunk a szolgáltatást igénybe vevők számára.

Kiállítások

A Székházfelújítás nem teszi lehetővé nagyobb kiállítás tervezését, így csak az Olvasóteremben tudunk kamarakiállításokat szervezni a Könyvtár törzsgyűjteményéből.

A Magyar Tudomány évéhez kapcsolódva roll-up kiállítást tervezünk az MTA200 Bizottsággal közösen.

A 2023. novemberében Szamarkandban bemutatott nagy sikerű Vámbéry fotókiállítást Üzbegisztán más városaiba is elvisszük, tárgyalásokat kezdtünk egy taskenti kiállításról.

Konferenciák

A Scientific Knowledge Services szolgáltatóval közösen 2024. őszén ismét megrendezzük a Focus on Open Science nemzetközi konferenciát, a tudományértékelés megújítási lehetőségei lesz a konferencia központi témája.

2024 folyamán workshop jelleggel folytatjuk a szakkönyvkiadás megújításához kapcsolódó egyetemi könyvtári és szakkönyvtári egyeztetéseket.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületével együttműködve részt veszünk a közösségi tudomány mint kutatómódszertan népszerűsítésében.

Az MTA KIK kutatási tevékenysége

Egyre nagyobb hangsúlyt fektetünk tudományos arculatunk kialakítására. 2024-ban folytatjuk a megkezdett munkákat:

- részt veszünk az MTA bicentenáriumi ünnepségeit előkészítő kutatásokban
- saját muzeális állományunk tudományos szintű feltárása (gyűjtők és gyűjtemények az MTA KIK állományában, MTA történeti forrásai az Akadémiai Levéltárban, Batthyány-hagyaték, Nemzeti Casino Könyvtára).
- Folytatjuk az OTKA programjainkat (Esterházy kutatások, Nicasius Ellobodius levelezése).
A 2019-ben a Leuveni Egyetemmel közösen alakított nemzetközi kutatócsoport (STS Research Group) munkájának folytatása, nemzetközi megjelenítése (rangos publikációk és rendezvények formájában).
- Rendszeres, illetve eseti tudományometriai, kutatásértékelési és tudományelemzési szolgáltatások az MTA vezetői fórumai és beszámolói (MTA Közgyűlése, Országgyűlési beszámoló stb.) részére.
- Együttműködésben foglalt, társfinanszírozott kutatásértékelés, tudományelemzés és tudományos információszolgáltatás a hazai akadémiai szféra és a tudánypolitika szereplői – kutatóhelyek, finanszírozó szervezetek stb. – részére (MKH-HUNREN, NKFIH, egyetemi szféra).
- A Szegedi Tudományegyetemmel kötött együttműködés értelmében az SZTE könyvtár-informatikus mesterképzésére tervezett tudományometriai szakirány szakmai gondozása.
- Könyvtártudományi kutatások, a HRDA (Hungarian Research Data Alliance) csoport munkájának bemutatása a hazai kutatási adatokkal kapcsolatos vizsgálataikról.
- A Tokaj-Hegyalja Egyetemmel kötött együttműködés értelmében a Citizen Science (közösségi tudomány) külön MA kurzust kapott, könyvtárunk munkatársa tartja.
- Részt veszünk egy közösségi tudomány (citizen science) mintaprojekt lebonyolításában (Cimkéről, címkére).
- Munkatársaink részt vállalnak különféle egyetemeken folyó OTKA kutatásokban.

Könyvkiadás

2024-ban is folytatjuk megélénkült könyvkiadói tevékenységünket.

Az MTA Titkárságtól átvett **Akadémiai Székfoglalók** kiadását folytatjuk.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei. Új sorozat

- Nemzeti Casino

Esterhazyana – A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Esterházy-közleményei (közös kiadás a Kossuth Kiadóval)

- **Thököly Éva udvari kultúrája, dokumentumok**, sajtó alá rend. Viskolcz Noémi, Zvara Edina, Király Péter, Kiss Erika *(megjelenés ideje: 2024. harmadik negyedév)*
- **Viskolcz Noémi: Thököly Éva udvartartása** *(megjelenés ideje: 2024 második negyedév)*

Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez (Az SZTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszékkal együttműködve)

16/6. Erdélyi könyvesházak 1575–1800, szerk. Bándi András, Monok István, Verók Attila *(megjelenés ideje: 2024 első negyedév)*

A Kárpát medence kora újkori könyvtárai (THE Kulturális Örökség Tanszék, SZTE BTK-val együttműködve)

Hursán Szabolcs: **Batthyány Lajos nádor műveltsége. A barokk kultúra és a felvilágosodás határán** *(megjelenés ideje: 2024. első negyedév)*

Burgenlandische Forschungen (a Burgenlandische Landesregierung-gal együttműködve)

- Monok István: **Bibliotheken und das Lesen in Westungarn des 16–17. Jahrhunderts** *(megjelenés ideje: 2024 harmadik negyedév)*

Akadémiai Levéltár

Az Akadémiai Levéltár kiemelt feladata 2024-ben is a kutató- és ügyfélszolgálat ellátása, és ehhez kapcsolódóan az új és a régi átvett anyagok rendezése, és az ezekben az iratokban levő átfedések megszüntetése, a jegyzékek digitalizálása lesz. Komoly munkát jelent minden évben az MTA Titkárságáról beérkező irattári anyag átvétele, az MTA Titkársága számára továbbra is ellátjuk a napi ügyvitelhez szükséges iratok előkeresését. 2024-ben kiemelt feladat a bicentenáriumi kutatásokhoz kapcsolódó levéltári iratok előkészítése, az Akadémia és az Akadémiai Könyvtár történetének kutatása.

Belső ellenőrzés

A 2024. évi ellenőrzési témák a következők:

- 2023. évi ellenőrzések során feltárt hiányosságok kapcsán tett intézkedési javaslatok végrehajtásának teljesülése,
- A 2023. évi áthúzódó ellenőrzés: Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye osztály működésének ellenőrzése
- Gyűjteményszervezés működésének ellenőrzése
- A Keleti Gyűjtemény működésének ellenőrzése

Gazdálkodással kapcsolatos események

1. Létszámváltozások bemutatása

Az engedélyezett létszámkeret 2023. évre 116 fő volt, amelyhez 1 fő fiatal kutató csatlakozott. Előző évben 116 fő volt az engedélyezett létszám. 2023. évben a kilépő dolgozók száma 8 fő, ugyanannyi mint tavaly. A belépő dolgozók száma 8 fő, előző évhez képest 2 fővel kevesebb. Az 1 fő fiatal kutatóból idén lejárt a fiatal kutatói státusza, de átvettük őt állandó munkatársnak.

A statisztikai átlaglétszám 111 fő, nem számolva a szülési szabadságon és a fizetés nélküli szabadságon lévőkkel, illetve átszámítva a részmunkaidős kollegák számát. A teljes munkaidős munkatársak száma 104 fő, részmunkaidős munkatársak létszáma 12 fő. Az állományi létszám évvégén 116 fő volt. Jubileumi jutalomban 9 fő részesült ebben az évben. Jelenleg 1 fő van fizetés nélküli szabadságon és 1 fő van szülési szabadságon. 2023-ben is, ahogy előző évben, több munkatárs engedélyt kapott otthoni munkavégzésre.

Összességében elmondható, hogy az intézetben tulajdonképpen nincs fluktuáció.

2. Az intézmény által kiemelésre érdemes megjegyzések a bevételi és kiadási tételekkel kapcsolatban, kiemelten a személyi juttatásokra

2023. évben a Könyvtár pályázati rendszere stabil volt. A Magyar Tudományos Akadémia támogatta Török Ádám volt főtitkár úr kutatását 17,5 mFt-tal, az MTA200 ünnep második etapját 10,7 mFt-tal, a LIBER konferenciát 9 mFt-tal és folytatódtak a Székfoglalói kötetek kiadása 3,9 mFt-tal. A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal idén sem támogatta a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) Programot 90 mFt-tal, így az MTA először kölcsönként, majd visszafizetés után támogatói okirattal alátámasztva átadta ezt az összeget. Az Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) Nemzeti Program a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivaltól kapta a támogatását: az 1950 mFt-ot. Az NKFIH támogatta a FÖCIK Földtudományos rendezvényeinket 10 mFt-tal. Az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, új nevén HUN-REN ez évben nem adott át összeget a fiatal kutató támogatására, de az MTMT munkáját segítette 20 mFt-tal. Egy Nemzeti Kulturális Alap pályázat futott az évben 1 mFt összegben, digitalizálás és restaurálás témában. A Kulturális és Innovációs Minisztérium az éves Országos Dokumentum-ellátó Rendszer (ODR) munkát 2,6 mFt-tal támogatta ez évben. Három sikeres OTKA kutatás (Monok István, Szabó Ádám, Tubay Tiziano) folyik 37,9 mFt értékben. Az előző évben kezdett Rothschild pályázat folytatódik 7 mFt értékben, mely a Keleti Gyűjtemény anyagainak digitalizálásával foglalkozik. A Nyelvtudományi Kutatóintézettel együtt zajlik egy több éves nyelvtudományi projekt, évre bontva 15 mFt összegben.

A 2023. évi eredeti előirányzat 8918 mFt, a pályázatok és a saját bevétel miatt a módosított előirányzat összesen 10609 mFt, ez 715 mFt-tal növekedett előző évhez képest. Saját bevételünk (5889 mFt) előző évhez képest 528 mFt-tal növekedett.

Dologi kiadások 8492 mFt, a beruházások pedig idén 39 mFt értékben kerültek be. Dologiak közül kiemelve a könyvbeszerzés az évben 52 mFt értékben történt (előző évben 47 mFt-tal több volt), a rezsikiadásunk 186 mFt volt (idén 11 mFt-tal magasabb).

A személyi jellegű kifizetések összesen (817 mFt) 79 mFt-tal haladták meg az előző évit, a járulékok (112 mFt) 10 mFt-tal lettek magasabbak. A személyi jellegű kifizetések közül kiemelve a törvény szerinti illetmény 703 mFt, a megbízási díjak 43 mFt és a reprezentációs költségek pedig 5 mFt. Egyes pályázatokból tudtak a munkatársak pluszmunkát vállalni és néhány alacsonyabb

munkabér igazításra került év elején (leginkább a raktárosoké), illetve a Kollektív szerződésben leírt kötelezettség szerint az évi egyszeri 25 eFt kifizetésre került minden munkatárs részére.

3. Kutatási projektek gazdálkodásának összefoglaló értékelése

2023. évben három sikeres NKFIH- Országos Tudományos Kutatási Alapprogram pályázat futott. Az első Dr. Monok István „Levelek, könyvek, kincsek: Esterházy Pál barokk udvarának emlékei” kutatása, összesen 4 évre 25,2 mFt értékben. A második Dr. Szabó Ádám „Nicasius Ellebodus levelezésének kritikai kiadása és kapcsolatrendszerének vizsgálata” 3 év 29,8 mFt értékben. A harmadik pedig Dr. Tubay Tiziano projektje „Pietro Ranzano, egy itáliai humanista Mátyás udvarában: Magyar történelem az Epithoma és az Annales szemszögéből” címmel 3 év 28,4 mFt értékben.

4. Vagyoni helyzet, ezen belül a beruházás és felújítás alakulásának bemutatása

A vagyoni helyzetünk 37,3 mFt Ft, ami előző évhez képest növekedést mutat. Az immateriális javak értéke 12,8 mFt, a gépek, berendezések, felszerelések pedig jelenleg 24,4 mFt. Ebben az évben tárgyi eszköz 22 m Ft értékben került leselejtezésre. Felújítási előirányzati kiadásunk nem volt.

5. Egyéb, az előzőekben nem ismertetett témakörök, melyeket az intézmény fontosnak ítél (pl.: maradvány alakulása, vállalkozási tevékenység alakulása)

A 2022. évben keletkezett maradvány 366 mFt volt, ennek felhasználása, mint pályázati maradvány és szállítói tartozás, 2023-ban megfelelően megtörtént. Könyvtárunk 2023. évi maradványa 1035 mFt, mely az átfutó pályázati összegből és a szállítói maradványból áll.

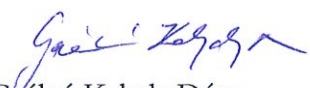
Két hosszútávú bérleti szerződésünk közül a Ráday Gyűjtemény raktárhelyiség bérlete ez évben lezárult, a másik a Softlink Kft. irodabérlete továbbra is tart. Az erről szóló egyeztetés az MTA LGK-val megtörtént. A konferenciatermünk ez évben is több alkalommal kiadásra került, rendezvények, könyvbemutatók, doktori címvédések, stb. céljából.

Fontos megemlíteni, hogy az egyik nemzeti programunk, az MTMT, idén sem kapta meg az NKFIH-tól az éves támogatást, ami 90 mFt lett volna. Az MTA a nyár folyamán ezt a problémát intézményünknek nyújtott 90 mFt-os kölcsönrel hidalta át, melyből novemberben a kölcsön visszafizetése után támogatói okirat készült. A másik nagy nemzeti programunk, az EISZ, egész évre nézve teljesen stabil pénzügyi helyzettel bírt. A velünk szerződésben álló intézmények rendben fizették az előfizetéseiket és hiánytalanul kifizetésre került az összes árfolyam különbözetből eredő önrész kiegészítés is. Az árfolyamok a tervezetthez képest lényegesen kedvezőbbben alakultak.

Pályázataink segítségével számos könyvünk jelenhetett meg.

Vállalkozási tevékenységet továbbra sem folytatunk.

Budapest, 2024. február 19.

Gaálné Kalydy Dóra
általános főigazgató-helyettes

Baráth Eszter
gazdasági igazgató